

Asia: VN/33074/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Sininauhaliitto ei kannata hallituksen esitystä. Esitys on alkoholilain vastainen: ”alkoholilain tarkoituksena on vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta rajoittamalla ja valvomalla niihin liittyvää elinkeinotoimintaa alkoholin käyttäjille, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi”. Tämän lakiesityksen tavoitteena on ”reilun ja avoimen kilpailun edistäminen”, mikä on eri asia kuin alkoholilain tarkoitus.

Sininauhaliitto moittii hallituksen toimintatapaa pienin askelin vapauttaa alkoholin tarjontaa ja siten rapauttaa kansanterveyttä, hyvinvointivaltiota sekä Alkon asemaa. Lakiesitys on osa useiden esitysten sarjaa: pilkkomalla alkoholilain uudistus moneksi osaksi, hallitus voi väittää jokaisen osan olevan vähämerkityksellinen. Kokonaisuus on kuitenkin tuhoisa. On surullista, että suomalaisessa lainvalmistelussa on tultu tilanteeseen, että kun esityksessä sanotaan, että ”esityksellä ei muutettaisi Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa”, väistämätön johtopäätös on, että juuri tuota nimenomaan tehdään. Tavoitteena ei ole Alkon aseman säilyttäminen vaan reilun ja avoimen kilpailun edistäminen.

Sininauhaliitto pitää esitystä naiivina, tarkoituksenhakuisena ja saivartelevana. Esimerkiksi ajatus siitä, että jos alkoholijuomia saa toimittaa kotiin vain kello 21 asti ja jos merkittävin alkoholin ongelmakulutus tapahtuu myöhäiseen ilta- ja yöaikaan, kotiinkuljetuksella ei esityksen mukaan olisi vaikutuksia näihin ongelmiin. Tosissaanko esitys tahtoo sanoa, että kotiin kello 20 ja 21 välillä tilattu alkoholi ei vaikuta myöhäisen illan ja yön alkoholin käyttöön? Myös väite, ettei esitys lisäisi alkoholijuomien saatavuutta, on epätoivoinen yritys väittää mustaa valkoiseksi: ”Esitys ei itsessään lisäisi alkoholijuomien saatavuutta, sillä alkoholijuomia saisi edelleen ostaa vain vähittäismyyntistä tai alkoholiyhtiöstä ja vain laissa säädettyjen myyntiaikojen sisällä. Esitys kuitenkin mahdollistaisi alkoholijuomien uudenlaisen hankkimisen, kun alkoholijuomia ei tarvitsisi enää hakea ainoastaan vähittäismyyntipaikasta tai alkoholiyhtiöstä vaan niitä voisi tilata verkon välityksellä toimitettavaksi ostajan haluamaan sijaintiin.” Lakiesitys todella väittää, että alkoholijuomien saatavuus ei lisäännä

sillä, että alkoholijuomia voi tilata kotiin. Sininauhaliitolle ei ole selvää, mikä lisäisi saatavuutta, jos alkoholin toimittaminen kotiin ei lisää sitä.

Hallitus sanoo, että ”esityksen tavoitteena on luoda edellytyksiä kotimarkkinoiden kasvulle sekä suomalaisten hyvinvoinnin ja vapauden lisääntymiselle.” Sininauhaliitto näkee alkoholijuomien kotiinkuljetuksessa erityisesti seuraavat merkittävät hyvinvointia ja vapautta tuhoavat uhat:

1. On irvokasta väittää, että kotiovelle kannettu alkoholi lisäisi hyvinvointia perheissä, joissa alkoholia käytetään haitallisesti, nyt tai jatkossa. Jo nyt maassamme on yli puolimiljoonaa ihmistä, jotka kärsivät läheisen haitallisesta päihteidenkäytöstä, 90 000 lasta asuu ongelmallisesti alkoholia käyttävän aikuisen kanssa samassa kotitaloudessa. Toteutuessaan lakiesitys lisää runsaasti päihteitä käyttävien vanhempien kanssa samassa kotitaloudessa asuvien lasten tuskaa. Lain edistäminen on tietoinen valinta lasten turvallisuuden ja hyvinvoinnin tuhoamiseksi. Samoin lähisuhdeväkivalta lisääntyy. Lakiesityksessä arvioidaan, että erityisesti poliisin kotihälytystehtävät voisivat lisääntyä. Lähisuhdeväkivallan riski kasvaa päihteitä käytettäessä ja samassa taloudessa asuvat henkilöt, jotka jo nyt kokevat suurta pelkoa, huolta ja hätää, altistuvat tulevaisuudessa entistä enemmän lähisuhdeväkivallalle. Lakiesityksen toteutuessa päihteiden käyttäjän ei tarvitse poistua asunnosta edes hakemaan lisää päihdettä, vaan käyttö voi jatkua loputtomiin.

2. On typerää ja ilkeää väittää, että kotiovella kannettu alkoholi lisäisi alkoholiriippuvaisten vapautta: alkoholin saatavuuden helpottaminen vaikeuttaa alkoholiriippuvuudesta eroon pääsemistä, altistaa alkoholin käytön mahdollisuuksille, riippuvuuskierteen syvenemiselle ja yhä vaikeammille alkoholiongelmille. Alkoholi ei ole tavallinen kuluttajatuote vaan riippuvuutta aiheuttava aine.

3. On täysin ymmärtämätöntä jättää ikäihmiset käytännössä huomioimatta esityksessä. On arvioitu, että ikääntyneitä päihdepalvelujen tarvitsijoita saattaa vuoteen 2030 mennessä olla jopa lähes puoli miljoonaa. Runsasta alkoholin käyttöä on suomalaisista 65 vuotta täyttäneistä miehistä lähes puolella ja naisista viidenneksellä. Alkoholi sopii ikääntyneille vielä huomattavasti enemmän kuin muille aikuisille ja ikääntyneiden alkoholinkäytöllä on merkittäviä haittavaikutuksia heille itselleen, heidän läheisilleen sekä palvelujärjestelmälle. Esitys poistaa ikääntyneiltä liikkumisen rajoitusten ja sosiaalisen kontrollin poistamat esteet alkoholin käytölle, kun alkoholia voi tilata kotiin liikkumiskyvystä ja leimautumisen huolesta välittämättä. Esitys tulee merkittäväällä tavalla heikentämään ikääntyneiden hyvinvointia ja lisäämään ikääntyneiden palveluiden jo valmiiksi kuormittuneiden palveluiden kuormitusta.

4. Hallituksen esitys ei käsittele juuri lainkaan alkoholin vaikutuksia työ- ja elinkeinoelämään. Hallitus keskittyy vain vähämerkityksiseen alkoholiteollisuuteen, vaikka alkoholin lisääntyvän käytön vaikutukset koskevat kaikkea elinkeinoelämää: enemmän sairaspöissaoloja, alentunut työteho, varhentuneet eläkkeelle jäämiset. Lakiesitys on hallituksen elinkeino- ja työvoimapolitiittisten tavoitteiden vastainen.

5. Hallituksen esitys ei ota vakavasti alkoholin valtavia kustannusvaikutuksia sosiaali- ja terveyspalveluille. Alkoholin suorat ja välilliset vaikutukset sote-palveluihin ovat valtavat. Niitä ei tulisi tietoisesti kasvattaa, ei etenkin vallitsevassa sote-järjestelmän kriisitilanteessa. Alkoholista aiheutuvat kulut, sekä sote- että muut, kuten turvallisuuskulut, ovat erittäin suuret; hallituksen esitys onkin räikeässä ristiriidassa hallituksen taloudellisen sopeutuspolitiikan kanssa. Hallituksen esitys huokuu markkinataloutta ja yksilön vapautta korostavaa identiteettipolitiikkaa ja samalla jyrää hallituksen muualla edustaman vastuullisen talouspolitiikan.

Lund Pekka
Sininauhaliitto ry